

Justis- og
beredskapsdepartementet
Avgis elektronisk

Dato: 14.09.20
Vår ref.:
Deres ref.: 20/2761 EP KKF/bj

Høringsuttalelse – forslag til forskrifter til ny arvelov

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets brev 23.06.20 om høring om forslag til forskrifter til ny arvelov. Finans Norge avgir her merknader.

1. Innledning

Arvingens innsynsrett presiseres ved ny arvelov og Finans Norge støtter en ytterligere presisering av innsynsretten for arvinger som har fått utstedt skifteattest.

Finansnæringen ønsker innsynsregler som er enkle å praktisere og som ivaretar hensynet til avdødes privatliv. Reglene for innsyn bør være like, uavhengig av om arvingen ber om innsyn i transaksjonsdata i kraft av en formuesfullmakt eller skifteattest.

Finansforetakene mottar ikke sjelden henvendelser fra arvinger som ønsker innsyn i avdødes konti. Etter ny arvelov § 92 kan retten gi arvinger fullmakt til innsyn i arvelaterens formues- og gjeldsforhold (formuesfullmakt), herunder transaksjonsdata fra de siste tre månedene før dødsfallet. Finans Norge erfarer at innsyn de tre siste månedene løser de aller fleste spørsmål for arvingene i forbindelse med arveoppgjør.

Etter § 92 kan finansforetaket gi ytterligere innsyn enda lengre tilbake i tid dersom det foreligger «særlige grunner» eller «ekstraordinære omstendigheter». Det gis imidlertid liten veiledning i forarbeidene for når disse vilkårene anses oppfylt. I mangel av nærmere konkretisering kan regelen bidra til ulik praksis blant finansforetakene som igjen kan medføre ulikt vern av avdødes privatliv. Finans Norge ønsker med dette en nærmere veiledning og konkretisering av innholdet i vilkårene «særlige grunner» eller «ekstraordinære omstendigheter».

2. § 10 Rett til innsyn i arvelaterens formues- og gjeldsforhold ved skifteattest

Finans Norge støtter en nærmere regulering av hvilken innsynsrett som følger av skifteattesten. Det legges til grunn at finansforetakene i kraft av forskriften § 10 er fritatt taushetsplikten etter finansforetaksloven, slik at finansforetakene kan utlevere transaksjonsdata, tilsvarende som ved formuesfullmakter etter ny arvelov § 92. Til en viss grad praktiserer foretakene også i dag utlevering etter en nærmere vurdering, i samsvar med Finanstilsynets anbefalinger i rundskriv 3/2019.

Finans Norge understreker at vilkårene for utlevering i kraft av skifteattest bør formuleres likt som i ny arvelov § 92, slik departementet foreslår i høringsnotatet. Vi understreker – som departementet er inne på – at like regler vil gjøre innsynsretten enklere for finansforetakene å praktisere.

Departementet synes likevel å forvente en ulik praktisering av forskriften § 10 og arveloven § 92. Departementet viser i den forbindelse til at det kan være ulike hensyn for innsyn for innehaveren av en skifteattest enn innehaveren av en formuesfullmakt, med henvisning til Finanstilsynets rundskriv 03/2019 hvor det er lagt til grunn et skille mellom formuesfullmakt og skifteattest. Rundskrivet gjelder imidlertid innsyn etter gjeldende regler, uten fritakshjemmelen som følger av ny arvelov § 92. Med ny arvelov endres rettstilstanden, slik at det ikke nødvendigvis vil være grunnlag for et tilsvarende skille mellom formuesfullmakt og skifteattest etter ikrafttredelsen av ny arvelov. Det overordnede hensynet må være at arvingene gis anledning til å vurdere avdødes formuesforhold og gjennomføre arveoppgjøret på korrekt grunnlag.

Finans Norge har forståelse for at det kan være ulike hensyn for innsyn ved skifteattest og formuesfullmakt. En formuesfullmakt vil imidlertid være avgjørende for arvinger i vurderingen av hvorvidt arvingene ønsker å ta på seg ansvaret for avdødes økonomiske forpliktelser. Det vil kunne være forhold i avdødes transaksjonsdata som også er viktig på dette stadiet i skifteoppgjøret. Det vil være uheldig dersom det legges opp til en ulik praktisering, som kan gi incentiv til å søke om skifteattest for å lettere oppfylle vilkårene for innsyn.

Finans Norge legger til grunn en høy terskel for å utlevere opplysninger utover hovedregelen om transaksjonsdata siste tre måneder før dødsfallet. Som departementet tidligere har uttalt i rundskriv G-02-03 bør man være restriktiv med å gi innsyn i transaksjonsdata. Utgangspunktet er at arvingene normalt er uvedkommende hvordan avdøde selv i levende live forbrukte og anvendte sin formue.¹ Vernet av avdødes privatliv er et særlig tungtveiende hensyn i denne sammenheng. I tillegg vil transaksjonsdata kunne innebære opplysninger om

¹ Justisdepartementets rundskriv [G-0203 B](#)

tredjemenn som normalt også har et berettiget behov for vern. Finans Norge mener at finansforetakene i utgangspunktet ikke bør vurdere avdødes transaksjoner i vurderingen av hvorvidt vilkårene for ytterligere innsyn er oppfylt. Vurderingen av hvorvidt det foreligger «særlige» eller «ekstraordinære» omstendigheter må etter vår oppfatning i vurderes ut ifra forhold arvingen bringer frem. Finans Norge har tidligere lagt til grunn at arvingene må dokumentere og konkretisere bakgrunnen for et utleveringskrav. Vi forstår de nye reglene for innsynsrett slik at finansforetakene kan legge en mer skjønnsmessig tilnærming til grunn, slik at det vil være opp til finansforetaket å vurdere hvorvidt det foreligger «særlige» eller «ekstraordinære» omstendigheter som tilsier at ytterligere transaksjonsdata tilbake i tid bør utleveres.

Det er ønskelig med en ensartet praksis for utlevering av transaksjonsdata. Det er i denne sammenheng positivt at departementet i høringsnotatet gir enkelte eksempler på hva som kan utgjøre «særlige» omstendigheter (betaling av regning, mistanke om svindel eller lignende). Finansnæringen savner imidlertid en ytterligere presisering av innholdet i vilkårene. Erfaringsvis ber enkelte arvinger om innsyn i transaksjonsdata lengre tilbake i tid.

Ved utleveringskrav fra en arving med skifteattest bør finansforetaket også ha mulighet til å utlevere tilsvarende opplysninger (kopi) til andre arvinger som ber om innsyn. Ikke sjelden ønsker også øvrige arvinger innsyn, med henvisning til at arvingen med skifteattest har fått utlevert opplysninger. Ny arvelov § 92 og forslaget til forskrift § 10 gir i utgangspunktet ikke hjemmel til slik likebehandling av arvingene. Av hensyn til lik behandling og forebygging av tvister blant arvinger er det ønskelig at finansforetak kan utlevere opplysninger til andre arvinger uten at disse har fått formuesfullmakt etter § 92 eller skifteattest etter § 118, forutsatt at en av arvingene allerede er gitt innsyn i kraft av § 92 eller forskriften § 10.

3. § 1 Innlevering av testament

Departementet foreslår i forskriften manuelle og ikke digitale rutiner for innlevering av testament. Dette blant annet med henvisning til risiko for misbruk av kodebrikker og passord knyttet til BankID. Etter vår oppfatning innebærer ikke en digital prosess større risiko for svindel enn en manuell prosess. Eksempelvis fremgår det i høringsnotatet følgende:

«Av bevisgrunner foreslås det en presisering av at identifikasjonsdokumentet også må inneholde testators navnetrekk. Et håndskrevet navnetrekk som kan sammenlignes med testamentets, er egnet til å underbygge at dokumentet er utarbeidet av testator selv.»

I en slik kontekst mener vi at digital signatur gir et bedre vern enn sammenligning av håndskrevet navnetrekk.

Departementet legger til grunn at det vil være opp til tingrettene å utvikle en betryggende praksis på dette området. Finans Norge mener at reglene i den sammenheng bør utformes teknologinøytralt, slik at tingrettene har mulighet til å utvikle en betryggende praksis i tråd

med utviklingen i samfunnet. Eksempelvis disponeres BankID i dag av over fire millioner nordmenn. Det innebærer at de aller fleste er fortrolige med bruken av digital identifisering og digital signatur. Nordmenns digitale ferdigheter forbedres ytterligere med tiden. På denne bakgrunn mener Finans Norge det vil være mulig å utvikle betryggende løsninger for en heldigital innlevering av testament. Digitale løsninger vil være ressursbesparende både for testator og øvrige involverte, og ikke minst for tingrettene som etter forslaget må behandle slik innlevering manuelt.

Med vennlig hilsen
Finans Norge

[sign]
Nils Henrik Heen
Juridisk direktør

[sign]
Vegard Bjerke Øye
Juridisk seniorrådgiver